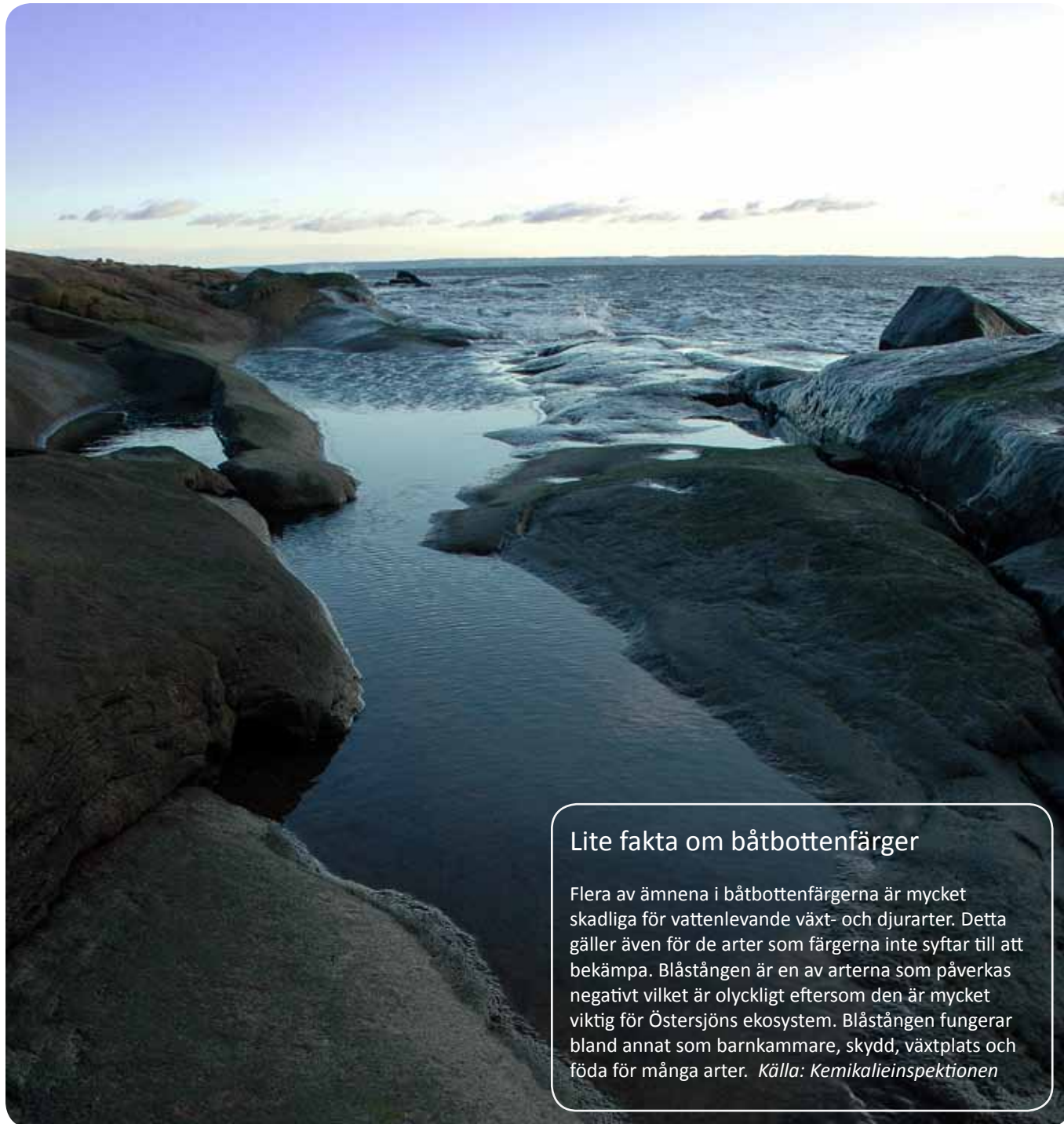

Båttvätt

Tips och idéer för alla som vill anlägga en båttvätt

Lite fakta om båtbottnfärger

Flera av ämnena i båtbottnfärgerna är mycket skadliga för vattenlevande växt- och djurarter. Detta gäller även för de arter som färgerna inte syftar till att bekämpa. Blåstången är en av arterna som påverkas negativt vilket är olyckligt eftersom den är mycket viktig för Östersjöns ekosystem. Blåstången fungerar bland annat som barnkammare, skydd, växtplats och föda för många arter. *Källa: Kemikalieinspektionen*

Varför investera i en båtbottnentvätt?

För att minska utsläppen av giftiga ämnen till Östersjön, Mälaren och andra vatten där fritidsbåtar befinner sig behöver användningen av giftiga båtbottnfärger minska. Många färger innehåller giftiga metaller som begränsar påväxt av t.ex. alger och havstulpaner på båtens skrov.

Kommunerna har blivit skarpare i sin tillsyn av båtklubbar, varv, marinor m.fl. verksamheter som har hand om fritidsbåtar. Detta kan innebära att verksamheterna föreläggs vidta åtgärder för att minska sina utsläpp av giftiga ämnen från hanteringen av båtarna.

Genom att erbjuda fritidsbåtsägare att tvätta sina båtar för att på så sätt bli av med påväxt på skrovet kan användningen av giftig färg minska.

I denna folder presenteras borsttvätten som tvättar båten i vattnet och högtryckstvätten där båten tvättas ren på land.

Miljö

Båtbottnfärger begränsar effektivt påväxt av t.ex. alger, musslor och havstulpaner på skrovet genom att läcka ämnen som är skadliga för vattenlevande växt- och djurarter.

Tyvärr påverkas även arter som färgerna inte syftar till att bekämpa, t.ex. blåstången (Kemikalieinspektionen). På grund av detta kan användandet av båtbottnfärger bidra till att förorena vattnet och därmed hota den fina miljö som båtfolket söker sig till.

Vid höstupptaget rengörs många båtar med högtryckstvätt eller för hand. Tvättvattnet kan innehålla olja, färg, tungmetaller mm. Om det inte finns någon anläggning som samlar upp och renar tvättvattnet är risken stor att de skadliga ämnen läcker ut till omgivningen och påverkar den marina miljön.

Lagstiftning och tillsyn

Verksamheten vid båtklubbar, varv och marinor regleras av miljöbalken. Tillsyn utövas av kommunerna som ställer allt högre krav på att verksamheten ska vara miljömässigt riktig. Detta kan innebära att verksamheten föreläggs anpassa sitt båtupptag.

Som exempel kan nämnas att alla båtupptagningsplatser i kommunerna Vaxholm, Danderyd, Värmdö och Täby måste utrustas med spolplatta, båtbottentvätt eller någon annan typ av lösning framöver, beroende på hur många båtupptag de har per år. Miljökrav ställs även på verksamheten i sin helhet såsom avfalls- och kemikaliehantering.

I de fall då verksamheten inte anpassas enligt kommunens föreläggande kan straff utfärdas. Enligt 30 kap. i miljöbalken kan även en miljösanktionsavgift tas ut i de fall den avgiftsskyldige inte upphör med överträdelsen.

Alternativ till båtbottefärger

Att helt undvika bekämpning av påväxt på skroven är inte ett miljövänligt alternativ. Påväxten gör att motståndet i vattnet ökar och därmed ökar även förbrukningen av bränsle vilket varken är bra för båtägarens ekonomi eller för miljön.

Utvecklingen av bottefärger som inte är giftiga pågår, men det tar tid att få fram färger som fungerar tillfredsställande. Att inte använda båtbottefärger är därför än så länge ett bra alternativ för att minska utsläpp av giftiga ämnen till hav och sjöar. Men för att detta ska fungera för båtägaren måste det finnas alternativ som håller skrovet fritt från påväxt.

Högtryckstvätt eller borsttvätt?

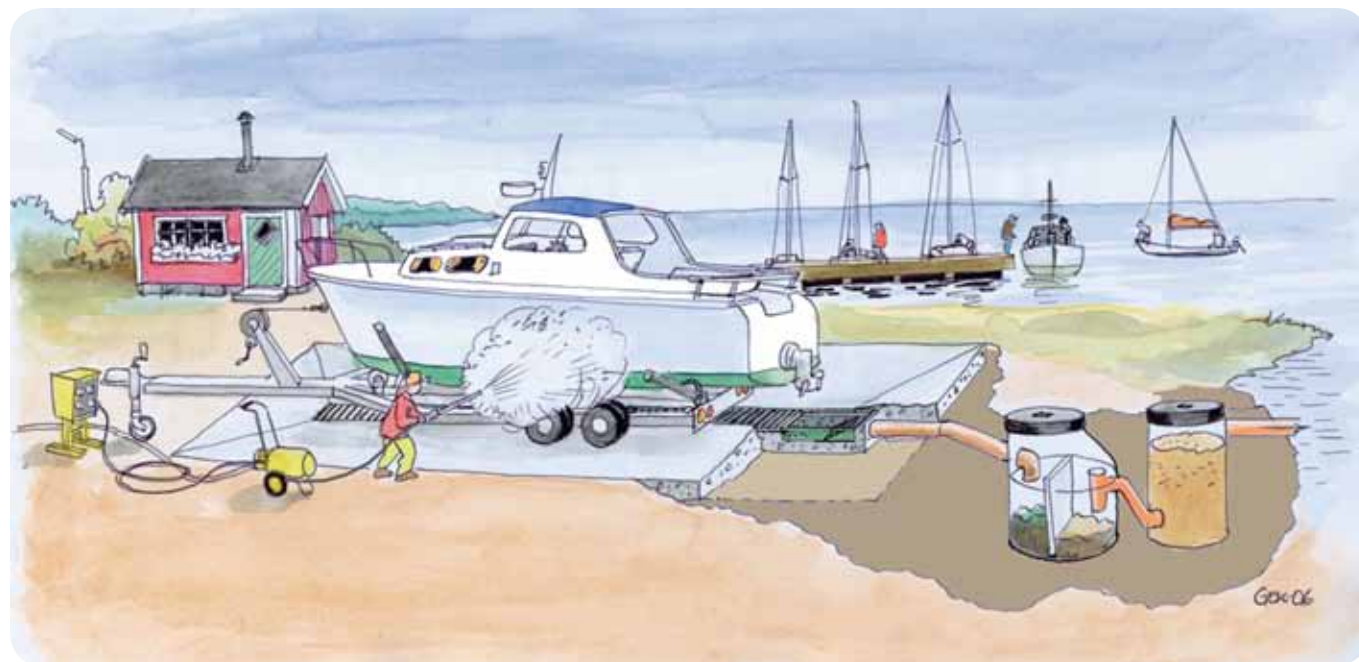
Att anlägga en båtbottentvätt på t.ex. en båtklubb, marina eller sjömack kan bidra till att minska utsläpp av giftiga ämnen till sjöar och hav. Dels på kort sikt genom att förorenat tvättvatten samlas upp och renas och dels på lång sikt genom att det underlättar för fler båtägare att inte använda giftig båtbottefärg.

Ett alternativ till att måla är att rengöra båten med högtryckstvätt över en spolplatta. Ett annat alternativ är att tvätta båten i en borsttvätt som ligger i vattnet. Problemet är att det än så länge finns få båtbottentvättar i Stockholms län vilket gör det svårt för båtägarna att miljöanpassa sitt båtliv.

För att anlägga en båtbottentvätt kan t.ex. bygglov, anmälan av miljöfarlig verksamhet och strandskyddsdispens krävas i den kommun där tvätten ska placeras. En bra tumregel är att tidigt kontakta kommunen för att få reda på vilka krav som ställs på verksamheten.

Högtryckstvätt med spolplatta

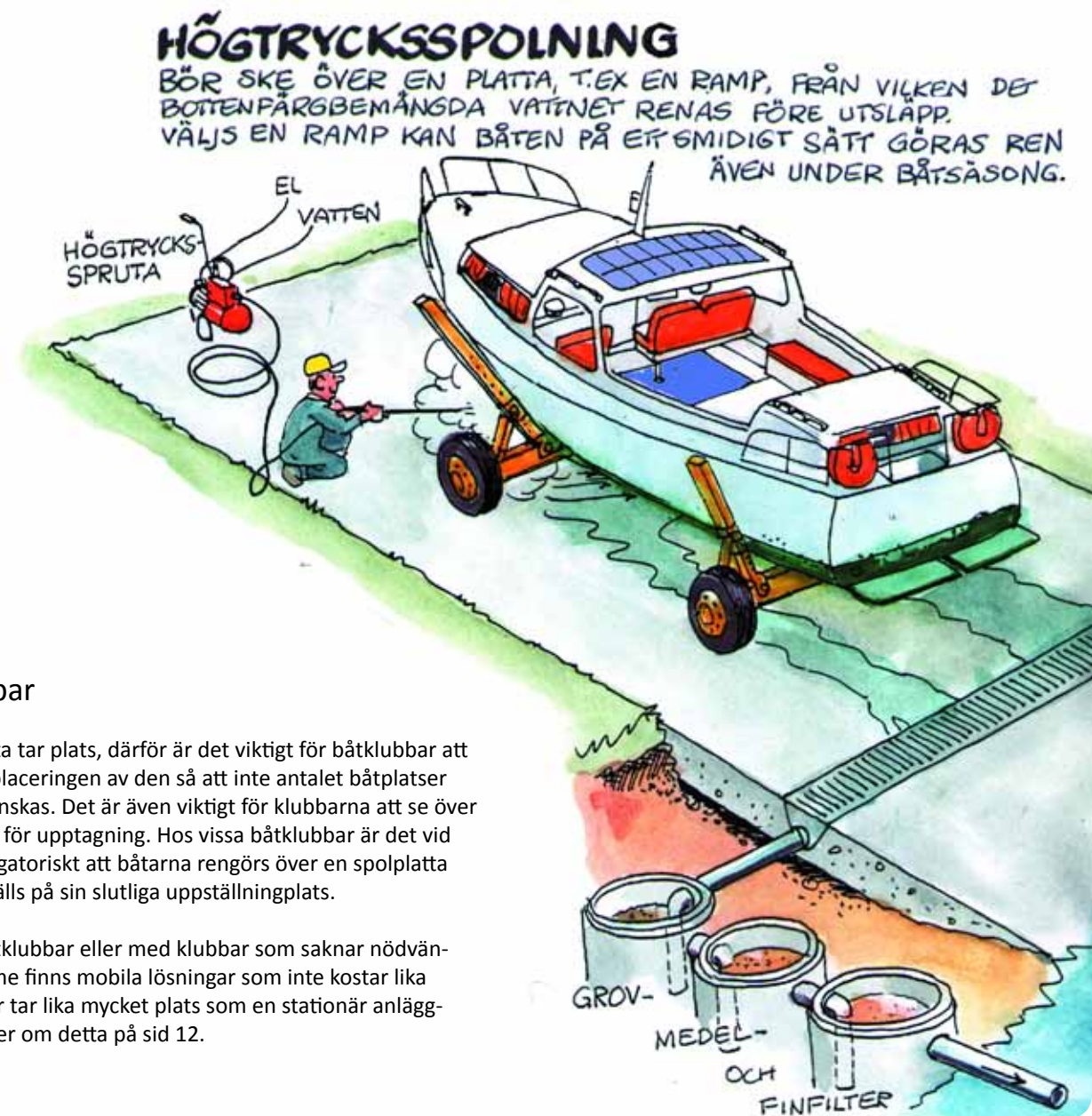
Många båtägare rengör sina båtar med högtryckstvätt i och med höstupptaget. Tvättvattnet kan innehålla olja, färg, lösningsmedel och tungmetaller. När det hamnar på marken kan ett hälsofarligt damm bildas. Risk finns även för att miljöfarliga ämnen rinner av från marken ner i vattnet eller grundvattnet.

Högtryckstvätten bör därför kompletteras med en spolplatta eller någon annan lösning som samlar upp och renar tvättvattnet. Spolvattnet från högtryckstvätten samlas upp i en tvåtränna som leder vattnet till en gallerdurk.

Vattnet leds vidare till en 2- eller 3-kammarbrunn där finare partiklar sedimenterar. Eventuellt behövs även ett tredje reningssteg i form av ett finfilter av sand, kol, bark eller liknande.

Rens och slam får inte släppas ut till det kommunala avloppet utan måste transporteras till mottagningsstationer för farligt avfall. Ibland kan kommunen mot betalning ta emot sådant avfall på sina anläggningar. Hör med egen kommun vilka platser som finns för detta.

Mer information om hur man anlägger spolplattor och hur många reningssteg som kan behövas för verksamheten finns i rapporten "Miljöanpassat båtupptag. Reningsanläggning för alla hamnstorlekar. Projektrapport 2006". Den går att ladda ner från www.miljosamverkan.se, klicka på "Delprojekt, alla 1999-2009" och sedan på "Fritidsbåtshamnar" under rubriken "Miljöfarlig verksamhet".

Båtklubbar

En spolplatta tar plats, därför är det viktigt för båtklubbar att planera in placeringen av den så att inte antalet båtplatser behöver minskas. Det är även viktigt för klubbarna att se över sina rutiner för upptagning. Hos vissa båtklubbar är det vid upptag obligatoriskt att båtarna rengörs över en spolplatta innan de ställs på sin slutliga uppställningsplats.

För små båtklubbar eller med klubbar som saknar nödvändigt utrymme finns mobila lösningar som inte kostar lika mycket eller tar lika mycket plats som en stationär anläggning. Läs mer om detta på sid 12.

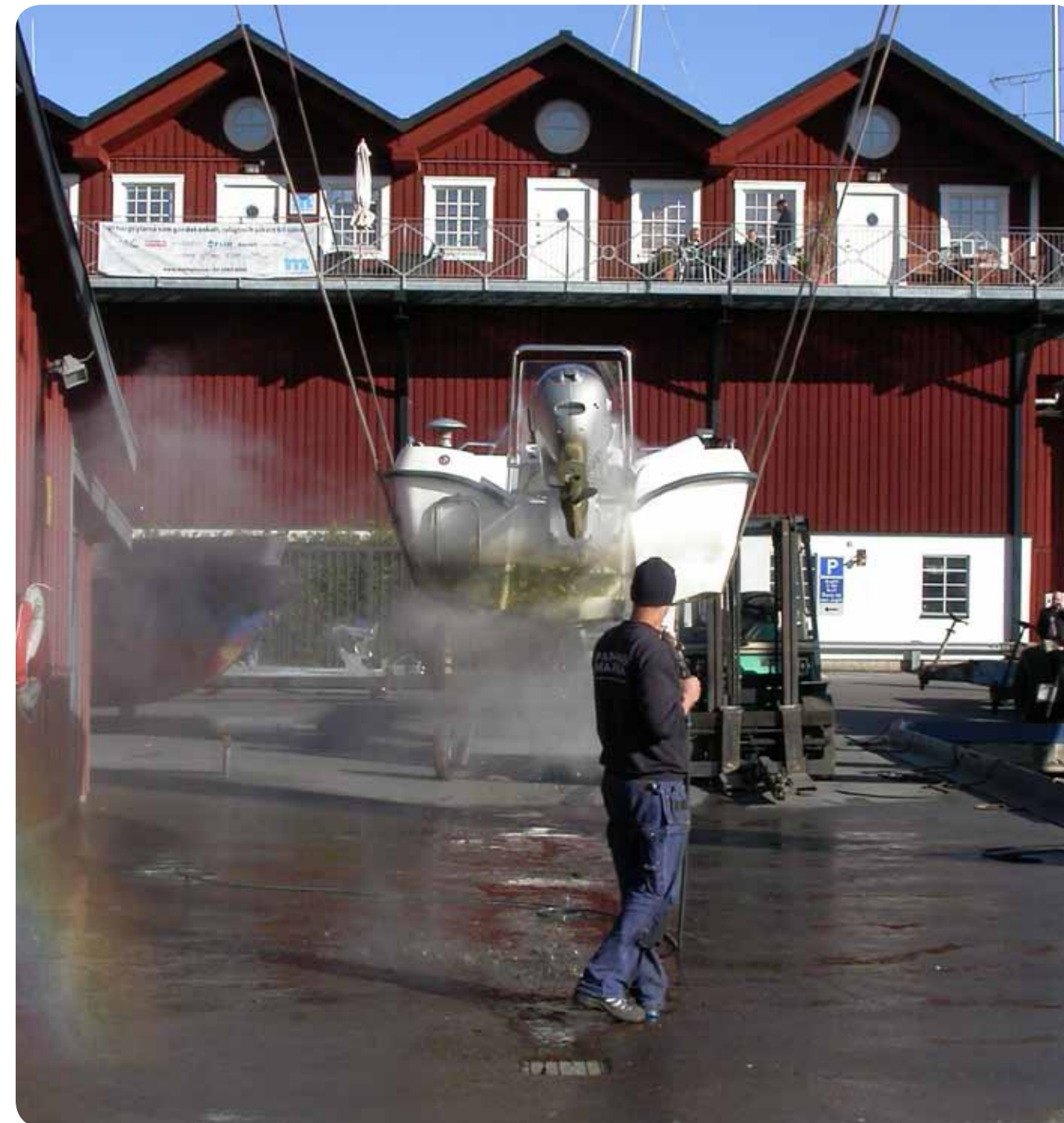

Exempel - Pampas Marina

Sedan hösten 2008 har Pampas Marina en av Sveriges mest avancerade spolplattor med en mycket effektiv vattenreningsanläggning. Pampas Marina var först i landet med att få högt ställda krav på en större miljöanpassning av verksamheten. Därför fanns inga tidigare erfarenheter eller lösningar att ta del av. Lösningen blev att komplettera en redan befintlig spolplatta med en begagnad reningsanläggning från en lastbilsvätt. Tvättvattnet renas från olja, färg, tungmetaller, gummi, plast, fetter, silikon och fosfater innan det går tillbaka till sjön.

Rörstrands Båtklubb är en av klubbarna i närheten som samarbetar med marinan och får ett bra pris på spolning för klubbens medlemmar.

Kostnaderna för Pampas Marinas spolplatta uppgick till cirka 500 000 SEK. Men det går att reducera kostnaderna för inköp av material och eventuell hyra av maskiner. Detta lyckades **Enköpings Segelsällskap** med tack vare medlemmarnas insatser. Segelsällskapet har också den yta som behövdes för att kunna anlägga spolplattan. För kontakt gå in på deras hemsida www.enkopingssegelsallskap.se.

Borsttvätt

Båtägaren har valt att få sin båt omålad från fabrik och tvättar istället båten 2-3 gånger/säsong för att hålla skrovet fritt från påväxt.

Vaxholm Maritime

En borsttvätt gör båtbottnen ren genom att roterande borstar tar bort påväxt som alger och havstulpaner. Tvätten tar mellan 10 och 15 minuter och båtägaren bör tvätta sin båt 2-3 gånger per säsong.

För att samla upp giftigt avfall och färgrester som kan lossna från båtbottnen är det viktigt att en uppsamlingsbassäng finns under tvätten. Bassängen måste tömmas på slam då och då, men det finns idag ingen vedertagen metod hur ofta och på vilket sätt detta ska göras. Utveckling av metoder pågår och det bästa är att hålla koll på t.ex. de hemisdor som listas i detta material på sid. 15. Som exempel kan nämnas tvätten vid Käppalahamnen på Lidingö där bassängen tömtes på slam en gång/säsong under åren 2008 och 2009. Slammet fick sedimentera i tunnor och efter separering fanns endast ett par kilo avfall kvar.

Avfallet får inte släppas ut till det kommunala avloppet utan måste transporteras till mottagningsstationer för farligt avfall. Ibland kan kommunen mot betalning ta emot sådant

avfall på sina anläggningar. Hör med egen kommun vilka platser som finns för detta.

För att undvika utsläpp av båtbottnfärger till vattnet bör båtar som har årsmålats med polerande färg inte tvättas i en borsttvätt. Dessa färger "blöder" mer än om båten målats tidigare säsonger. Båtar målade med en hård färg, t.ex. racingfärg, kan tvättas eftersom denna färg sitter hårt.

Exempel - Vaxholm Maritime

Vaxholm Maritime driver sedan 2008 borsttvätten i Vaxholm. Det finns ett stort intresse hos båtägare att tvätta sina båtar och tvätten går runt ekonomiskt. Förutom själva tvätten investerade företaget i en pontonbrygga vid vilken tvätten ligger samt en brygga från land till pontonbryggan. Marken hyrs av kommunen. Ägaren till tvätten trycker på vikten av att kontakta kommunen i god tid för att få veta mer om vad man behöver göra och tänka på för att anläggandet ska gå smidigt.

Exempel - Käppalahamnen

2008 köpte Håll Sverige Rent (HSR) en borsttvätt som ett led i sin informationskampanj kring båtbottentvättar. Tvätten installerades vid Käppalahamnen. Att det blev en tvätt just där berodde på ett bra samarbete mellan Lidingö stad, Håll Sverige Rent och Käppala båtsällskap. Genom goda kontakter med Lidingö Båtförbund kunde vetskapen om borsttvätten spridas till båtklubbarna på Lidingö.

HSR köpte tvätten för egna medel och har stått för sjösättning och upptag. Lidingö stad har stått för personal och har upplåtit bryggplats för tvätten. Svenska Flytpontoner AB har sponsrat projektet genom att låna ut och förankra 25 meter pontonbrygga. Bredbergs El har ordnat med framdragning av el till bryggan. Från och med 2010 kommer troligtvis Lidingö Båtförbund med hjälp av LOVA-bidrag köpa tvätten och överta driften.

Bilder från Käppalahamnen på Lidingö.

Övre raden (från vänster): Borsttvätten levereras. Bottenprover tas runt tvätten. Tunnor för uppsamling av miljöfarligt avfall. Nedre raden: Tvätten på plats i bassängen. Motorbåt testar tvätten. Segelbåt i tvätten.

Andra lösningar

Samarbeten

Om inköp och skötsel av en båttvätt kostar för mycket och innebär för mycket jobb för t.ex. en båtklubb, kan avtal träffas med aktörer som har befintliga tvättar. Det kan t.ex. vara en marina med spolplatta eller en privat företagare med borsttvätt. En annan lösning är att ett antal klubbar går ihop om inköp av tvätt och låter de gemensamma medlemmarna använda och sköta tvätten.

Mobila lösningar

Istället för en stationär borsttvätt går det att investera i en mobil tvätt som kostar mindre och som tar lite plats i anspråk. Den transporteras med bil och släpkärra och körs helt enkelt ner i vattnet där man vill ha den. Om uppsamlingsbassäng saknas under tvätten ska endast båtar som inte har målats med bottenfärg tvättas. Detta är något som kan behöva visas för kommunen vid en tillsyn. Nackdelen är att den mobila tvätten endast kan tvätta mindre motorbåtar.

Läs mer om mobila borsttvättar på www.rentunder.se och www.boatwasher.se

Mobila varianter av tvätt- och reningsanläggningar motsvarande spolplattor finns också. Enkelt beskrivet består dessa av en presenning/spolduk som båten tvättas över, en pump eller slamsugare samt en behållare dit vattnet pumpas/sugs för vidare transport till uppsamlingsstationer för farligt avfall.

Läs mer om mobila spolplattor på www.miljöttvätt.se och www.akvaduk.se.

Finansiering

Att etablera en båtbottentvätt innebär en hel del kostnader, oavsett om man hyr eller bygger en anläggning. För att skapa sig en bild av vad det kan kosta kontakta exempelvis de leverantörer som finns listade på sidan 15.

Vill man etablera en båtbottentvätt finns det bidrag att söka för en sådan investering. Här beskrivs några alternativ.

Bidrag till lokala vattenvårdsprojekt - LOVA

LOVA-bidraget är ett bidrag till lokala vattenvårdsprojekt som bl.a. bidrar till att minska utsläppen av skadliga ämnen till Östersjön. Det kan endast sökas av kommuner och ideella sammanslutningar eller kombinationer av dessa. När det gäller finansiering och genomförande kan sökanden samarbeta med andra aktörer.

Bidraget anslås på Naturvårdsverkets hemsida en gång om året och kan sökas fram t.o.m. 2012. LOVA-bidraget ges med högst 50 procent av kostnaderna för åtgärderna.

Observera dock att LOVA-bidraget inte ges till åtgärder som verksamhetsutövaren förelagts vidta. Det betyder att bidrag till att uppfylla lagen inte ges.

Mer information finns på www.naturvardsverket.se, klicka sedan på följande länkar i listan längst till vänster "Detta är naturvård", "Satsning på havsmiljö", "Havsmiljöanslaget".

Programmet för landsbygdsutveckling

”Programmet för landsbygdsutveckling” har som mål att främja en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Det sträcker sig mellan 2007 och 2013. I Stockholmsregionen är det aktörer i vissa delar av skärgården som kan få bidrag.

För projekt som ska genomföras i Stockholms län handläggs ansökningarna antingen av Länsstyrelsen i Stockholms län eller av Jordbruksverket. De bidrag som kan sökas under landsbygdsprogrammet är Företagsstöd och Projektstöd. Kontakta länsstyrelsen som kan berätta mer om bidragen, telefon 08-785 40 00.

Företagsstöd - investeringsstöd

Stöd för investeringar kan fås för utveckling av företag med färre än 10 årsarbetskraft. Stödet ska även bidra till att företaget förbättrar miljön och kan ges till investeringar i fasta anläggningar, nya maskiner och ny utrustning.

För att få detta stöd måste de tillstånd som behövs för investeringen sökas. Detta kan t.ex. gälla bygglov och tillstånd

för miljöfarlig verksamhet. Hör med kommunen vad som gäller. Stödet ges för högst 30 procent av de stödberättigade kostnaderna. Stödet är knutet till ett befintligt eller nystartat företag.

Projektstöd

Projektstöd kan sökas av privatpersoner, företag, flera företag tillsammans, organisationer, ideella och ekonomiska föreningar inkl. stiftelser. Resultatet av projektet ska komma mer än en part till godo eller bidra till att målen i landsbygdsprogrammet uppfylls.

Projektstöd kan även sökas för insatser som förstärker eller utvecklar serviceutbudet och den lokala infrastrukturen på landsbygden för både företagare och konsumenter. Det är positivt om det är flera verksamheter som samverkar inom projektet.

Läs mer om bidragen på www.ab.lansstyrelsen.se och www.sjv.se.

Mer information

Hos följande organisationer, myndigheter och företag kan du hitta mer information om båtottenfärger, båtbottentvättar samt miljöanpassat båtliv.

Stiftelsen Håll Sverige Rent
www.hsr.se

Naturskyddsföreningen i Stockholms län
www.naturskyddsforeningen.se/stockholm

Skärgårdsstiftelsen
www.skargardsstiftelsen.se

Svenska Båtunionen
www.batunionen.com

Informationscentralen för Egentliga Östersjön
www.infobaltic.se

Saltsjön- Mälarens Båtförbund
www.smbf.org

Transportstyrelsen
www.transportstyrelsen.se

Kemikalieinspektionen
www.kemi.se

Återförsäljare /uthyrning av båttvättar

Rent Under, www.rentunder.se
BoatWasher, www.boatwasher.se
Nordic Environment, www.miljotvatt.se
Akvaduk Miljösystem, www.akvaduk.se

Broschyren är delvis finansierad av Stockholms Läns Landstings miljöanslag.

Naturskyddsföreningen i Stockholms Län 2010. Form: Karin Schmidt. Text: Katrin Hammarlund och Anna-Karin Mellin. Foto: Naturskyddsföreningen, Akvaduk, Vattensystem, Ann Gilbert, Katrin Hammarlund, Fredrik Karlsson och Karin Schmidt. Illustrationer: Svenska Båtunionen. Tryck: Strokirk-Landströms AB.